

MEMORIAL
General Marii Wittek

adres:
Okólska Irena
38-400 Krosno
ul.

Fotogr. oryg.

AK
Kraków

OKÓLSKA Irena
ps. "Irka"

892/WSK¹

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — Okólska Jrena
ps. „Irka”
T. 892/WSK

I. Materiały dokumentacyjne

- I/1 – relacja właściwa ✓ K-1, s. 1.
I/2 – dokumenty (sensu stricto) dot. osoby relatora —
I/3 – inne materiały dokumentacyjne dot. osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację ✓ K-3, s. 3.

III. Inne materiały (zebrane przez „relatora”): —

- III/1 – dot. rodziny relatora —
III/2 – dot. ogólnie okresu sprzed 1939 r. —
III/3 – dot. ogólnie okresu okupacji (1939–1945) —
III/4 – dot. ogólnie okresu po 1945 r. —
III/5 – inne... —

IV. Korespondencja ✓ K-1, s. 1

V. Wypisy ze źródeł [tzw.: „nazwiskowe karty informacyjne”] ✓ 1

VI. Fotografie ✓ zob. też I/1, II/2

I/11. Relacja własna-

- Relacja Greny Okólskiej opracowana przez Jadwigę Gęgnę
(b.d.) Msp. | Kserokopia, fotogr. K-1, S-1.

1/1

Okólska Irena „Irka”

Okólska Irena urodziła się w Krośnie 11 lutego 1922 roku, jako córka inż. Kopalnictwa Naftowego Konstantego Okólskiego i Jadwigi z Okólskich.

W roku 1929 jej rodzina przeniósł się do Jaszczi – gmina Jedlicze, gdzie uczęszczała w Krośnie i Jarosławiu, a maturę zdała przed Komisją Tajnego nauczania (A.K) w Krośnie w r. 1944. po powrocie z uciekiniarki na Wschód 1939 r. w maju rodzice i córka Irena Sokólska wstąpili do konspiracji Z.W.J. która to organizował inż. Ludwik Madojewski z Urzędu Górniczego w Jaśle. Z momentem powstania Armii Krajowej cała siatką organizacyjną na kopalniach

naftowych przeszła do A.K, i Irena Okólska wraz z nimi.

W A.K pełniła funkcję – Kwatermistrzowską, łącznościową i sanitarną. Brała udział w Akcji „Burza” pod bezpośrednim zwierzchnictwem Sztabu Inspektora A.K.

Pseudonim „Irka” – pod tym pseudonimem w A.K – okres przynależności od roku 1942 – 2.II – do 1944 r. do sierpnia. Jako sanitariuszka uratowała życie członkowi Armii Krajowej w Jedliczu. Jeden przykładów - późną jesienią już padał śnieg było to w roku 1941 gestapo dokonało obławy na dom rodzinny Józefa Mroza „Młota” członka A.K. Józef wyskakując otworem na strych budynku, w bieliznie boso ucieka. Podają strzały i Józef zostaje ciężko ranny w nogę. Udaje mu się dobiec do Stanisławy Krygowskiej mieszkającej ogrodach z Męcinki w kierunku Białkówki. Pani Krygowska znając Józefa – daje mu buty. Józef Mróz „Młot” naciąga buty i nie pozostawiając już śladów krwi ucieka dalej. Dobiega do Gazowni – szybu naftowego koło Białkówki w którym na szczycie służbę pełni Zdzisław Starzechowicz, znajomy Józefa Mroza. Ten ukrywa go na strychu gazowni i szybko zaciera ślady zamiatając ścieżkę prowadzącą do szybu. Gestapowcy wraz z psami w pościgu docierają do gazowni. Starzechowicz na pytanie czy tutaj uciekł człowiek? – odpowiadał że nic nie widział. Psy węszą pomieszczenie gazowni. Gestapowcy zaplanują papierosy. Jeden z nich swoją wysoką czapką uderza w wentyl bezpieczeństwa gazu. Gaz z całą siłą pod ciśnieniem wydobywa się z przewodów. Starzechowicz widząc palących papierosy gestapowców krzyczy „ahtung – ahtung”. Gestapowscy opuszczają pomieszczenie, psy w pośpiechu uciekają. Obławę Niemcy dalej prowadzą w kierunku wioski Białkówki. To było szczęście w nieszczęściu. I tak przeżyli obaj. Po kilku godzinach pan Starzechowicz zabrał Józefa do domu – ubrał go. Zawiadomił ojca Józefa. Ojciec Kasper Mróz kontaktuje się z doktorem Tokarskim Zygmuntem z Jedlicza w celu udzielenia pomocy lekarskiej synowi. Dr Tarkowski zleca pani Okólickiej – pielęgniarkę, która była obecna u doktora w tym czasie, aby udała się pieszo z pierwszą pomocą rannemu Józefowi - dając mu zastrzyk przeciw tężcowi – po otrzymaniu zastrzyku od lekarza sanitariuszka wykonała polecenie lekarza. W następnym dniu ojciec podstrzelonego udaje się bryczką z doktorem by dkonać operacji. Dokonany zabieg – wyciąga kulę z lewej nogi i opatruje nogę.

W 1945 r. Pni Okólska zapisała się na Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, gdzie ukończyła Wydział Historyczny, oraz uzyskała dyplom Szkoły Nauk Politycznych przy Wydziale Prawa UJ w Krakowie.

Praca zawodowa; w czasie okupacji od 1943 r. była zatrudniona jako siła pomocnicza w Kopalni Nafty w Jaszczi – po skierowaniu na roboty do Niemiec (w zamian). Po ukończeniu studiów pracowała w Krakowie na pracach zleconych P.W.A. Od 1955 r. pracowała w Krośnie, resorcie kultury, a od 1960 r. w Muzeum w Krośnie i w Dukli jako dyrektor Muzeum aż do przejścia na emeryturę w 1986 r.

Była łączniczką pomiędzy oddziałami partyzanckimi. Ukrywała broń i amunicję przenosząc ją – przekazywała razem z planami. W warsztacie kopalnictwa naprawiano broń, a Irena pilnowała czy nie nadchodzą gestapowcy. Jednego razu gdy weszli gestapowcy do warsztatu zapytali – co robicie? – Pani Irena odpowiedziała że Matyki – oni uwierzyli i odeszli.

Takich przykładów było wiele. Pewnego razu kiedy szła do domu jednego z A-kowców z meldunkiem – zabrała ze sobą królika jako przedmiot obrony. Idąc zatrzymało ją na drodze gestapo i pytają gdzie idzie, a był to wieczór i co niesie w torbie. Odpowiedziała odważnie – idę do samca a niosę ze sobą królika – gestapo się śmiało, a ona drżała ze strachu.

Takich przykładów dzielnej Ireny jest wiele.

Opis J. Horyn

II. Materiały uzupełniające relację:

- Janusz Krezel "Konspiracja harcererek 1939-1945." Kserokopia s. 197-198. K. 1, s. 1.
- J. Chodorowska-Dzikienis "Sparta" i d. Dziakienis: "Dramat ppla. Stefana W. Rutkowskiego - Haszysza - jego łączniczka". Kserokopia s. 103-104. Fot. K. 2, s. 2-3.

¹⁵ Irena Okólska ps. "Irena", "Irka", harcerka, urodzona 11 lutego 1922 r. w Krośnie w rodzinie naftowców, przeszła w Krośnie przed

197

wojną harcerskie szkolenie sanitarne i przysposobienia wojskowe. Podczas wojny zatrudniona w Kopalni Nafty w Jaszczwi k. Krosna, gdzie przenieśli się rodzice, uczęszczała na tajne komplety licealne (zdała maturę w 1944 r.) i działała w Szarych Szeregach Hufca w Krośnie jako szeregowa.

Zaprzysiężona w ZWZ w grudniu 1939 r. przez inż. Ludwika Madejewskiego organizującego w Jaśle siatkę ZWZ na kopalniach (zginął rozstrzelany w Warzycach w 1943 r.).

W 1944 r. przesunięta do pracy pomocniczej w sztabie Inspektoratu Podkarpacie w Krośnie, a następnie we wrześniu 1944 r. jej ojciec, inż. kop. naft., Konstanty Okólski, zaofiarowuje swój dom w Jaszczwi na siedzibę ewakuowanego z Krościenka Niżnego Sztabu Inspektoratu Podkarpacie i magazynu broni. Dowódca Inspektoratu mjr Wincenty Stefan Rutkowski ps. "Haszysz" zamieszkuje w jej domu. Siedziba znajduje się na linii frontu. "Irena" pełni funkcje kwatermistrzowskie, przenosi meidunki, reguluje przepływ ludzi z terenu i zabezpiecza warunki konspiracyjne do czasu rozbicia sztabu przez NKWD. Ułatwia w porę ucieczkę "Haszysza" przed aresztowaniem i zacierą ślady. W 1948 r. aresztowana przez UB w Krakowie na tle sprawy "Haszysza".

W 1945 r. rozpoczyna studia w Krakowie. Kończy Wydział Historyczny UJ i Szkołę Nauk Politycznych w Krakowie. Pracuje w szkolnictwie i muzealnictwie. Od 1960 r. w Muzeum w Krośnie, następnie od 1968 r. jako dyrektor Muzeum w Dukli do emerytury. Organizuje spotkania kombatantów. Niezwykle czynna społecznie w ruchu kombatanckim Koła ŚZŻAK w Krośnie, gdzie zamieszkuje. Odznaczona m.in. Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (Biogram Ireny Okólskiej ps. "Irena", "Irka", opracował dr Lech Dzikiewicz, w posiadaniu twórcy i autora opracowania).

Irena Chodorowska - Dzikiewicz "Sparta" i Lech Dzikiewicz, "Dramat ppłk Stefana W. Rutkowskiego" - "Haszysza" - Jego łączniczki"

II/2

Irena Okólska, ps. "Irka"

- harcerka, urodzona 11 lutego 1922 r. w Krośnie w rodzinie naftowców, przeszła przed wojną w liceum w Krośnie szkolenie sanitarne Przystosowania Wojskowego.

Podczas wojny zatrudniona w Kopalni Nafty w Jaszczwi k/Krosna, gdzie przenieśli się rodzice. W Jaszczwi uczęszcza na tajne komplety licealne (zdała maturę w 1944 r. w Krośnie).

Zaprzyjęzona w ZWZ w grudniu 1939 r. przez inż. Ludwika Madejewskiego (pracownika Urzędu Górniczego), który zorganizował w Jasle siatkę ZWZ na kopalniach i walcie pomógł w ataku na więzienie w Jasle (wydany zginął rozstrzelany w Warzycach w 1943 r.).

Fot. 16. Irena Okólska, ps. "Irka" (zdjęcie z 1945 r.)

W 1944 r. przesunięta do pracy pomocniczej w Inspektoracie AK Podkarpacie w Krośnie, a następnie w związku z ewakuacją ludności Krosna przez Niemców 1 września 1944 r., jej ojciec inż. kop. naft. Konstanty Okólski zaofiarowuje swój dom w Jaszczwi na siedzibę ewakuowanego z Krościenka Niżnego Sztabu Inspektoratu AK Podkarpacie i magazynu broni. Dowódca Inspektoratu mjr/ppłk Stefan Wincenty Rutkowski ps. "Haszysz" kwateruje w jej domu. Siedziba jego sztabu za kilka dni znajdzie się na linii przesuującego się frontu.

"Irka" pełni funkcje kwatermistrzowskie, nasłuch radiowy dla Inspektora, odbiera i doręcza meldunki, reguluje przepływ ludzi z terenu i zabezpiecza warunki konspiracyjne do czasu rozbicia sztabu przez NKWD. Ułatwia w porę ucieczkę "Haszysza" przed aresztowaniem i zacierą ślady.

11/3

W 1945 r. rozpoczyna studia w Krakowie. Kończy Wydział Historyczny UJ i Szkołę Nauk Politycznych w Krakowie. W 1948 r. aresztowana czasowo przez UB w Krakowie na tle sprawy aresztowanego w Poznaniu "Haszysza".

Pracuje w szkolnictwie i muzealnictwie. Od 1960 r. w Muzeum w Krośnie, następnie od 1968 r. jako dyrektor Muzeum w Dukli do emerytury. Organizuje spotkania kombatantów.

Niezwykle czynna społecznie w ruchu kombatanckim Koła ŚZŻAK w Krośnie, gdzie zamieszkuje. Odznaczona m.in. Krzyżem Kawalerskim Odrodzenia Polski.

(oprac. Lech Dzikiewicz na podstawie zebranych oświadczeń).

IV - Korespondencja

- 15. 01. 2002 - list Sylwii Grochowiny do Treny Okolskiej
Msp. kserokopia, k. 1, s. 1.

FUNDACJA

Archiwum Pomorskie Armii Krajowej
ul. W. Garbary 2, tel. 65-22-186
87-100 TORUŃ

IV/1

Toruń, 15.01.2002 r.

MEMORIAŁ General Marii Wittek

Pani
Irena Okólska

38-400 Krosno

1.dz.105 WSK 2002

Szanowna Pani!

Pracuję w Fundacji Archiwum Pomorskie Armii Krajowej, którego dział WSK (Wojenna Służba Kobiet) zajmuje się gromadzeniem i opracowywaniem materiałów na temat losów kobiet-żołnierzy w okresie II wojny światowej. W naszym archiwum posiadamy jedynie krótkie biografie odnośnie Pani osoby, które ukazały się w książkach:

- Janusz Krężel. Konspiracja harcerek 1939-1945, s. 197-198
- Ireny Chodorowskiej-Dzikiewicz i Lecha Dzikiewicza, Dramat ppłk Stefana W. Rutkowskiego „Haszysza” i jego łączniczki, s. 103-104.

Na ich podstawie założyliśmy na Pani nazwisko teczkę osobową o numerze inwentarzowym 892/WSK. Bylibyśmy niezmiernie wdzięczni, gdyby zechciała Pani napisać relację na temat swoich losów wojennych, najlepiej według załączonego schematu relacji WSK. Może mogłaby również Pani przesłać nam jakiegokolwiek dokumenty i zdjęcia poświadczające Pani losy wojenne (mogą być kserokopie)? Zdjęcia proszę opisać na odwrocie. Materiały powyższe uzupełniłyby Pani teczkę osobową, a ponadto są one niezwykle cenne dla badaczy problematyki. W załączeniu przesyłam informacje dotyczące działalności naszej Fundacji.

Serdecznie zapraszam do współpracy i czekam na przychylny odzew z Pani strony.

Pozdrawiam i łączę wyrazy szacunku

mgr Sylwia Grochowina

Sylwia Grochowina

dokumentalistka działu WSK

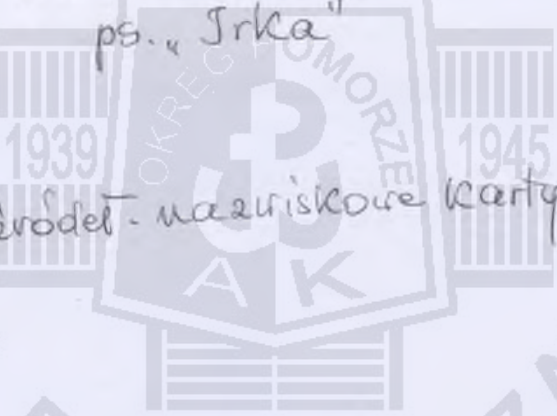
Załączniki:

1. Informacja na temat Fundacji
2. Schemat relacji WSK

J. 892 / USK

AK Kraków

OKOŁSKA Irena
ps. "Irena"

v. Wypisy ze źródeł - nazwiskowe karty informac. 1

i

J. 892 / WSK

AK Kraków

OKÓLSKA Trema

ps. „Irka”

źr. Materiały w teacie

B. Rojek 2014

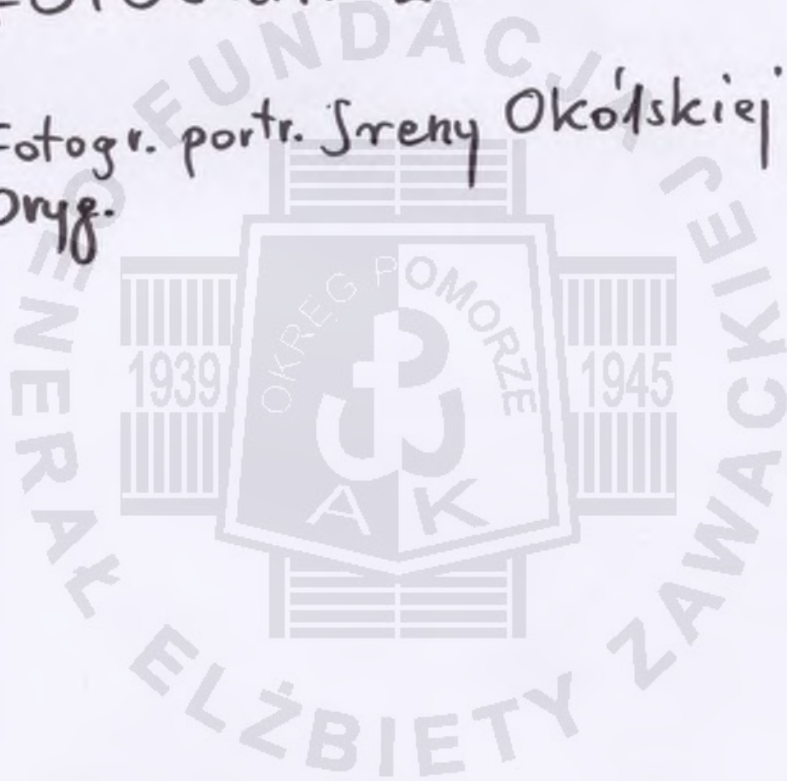
J. 892/WSK

AK
Kraków

OKOŁSKA Irena
ps. „Irka”

VI. FOTOGRAFIE:

- Fotogr. portr. Ireny Okońskiej z r. 1945.
Oryg.

J. 892 | WSK

Jrema Okólska
ps. „Irka”

zdjęcie z roku 1945.

L. dz. 974 | WSK | 98

Irena Okońska

Irena Okońska

ps. „Irka”

OKÓLSKA *Jrema*

